

Ваврух Марія*кандидат мистецтвознавства,**доцент Львівської академії друкарства***ЕТНОЖИВОПИС
СВІТЛАНИ СТАРОДУБЦЕВОЇ**

Анотація. У пропонованій статті порушуються проблеми творчості художниці як особистості в сучасному суспільстві, мистецька платформа якої базується на багатій українській культурній спадщині. Подаються у хронології основні етапи становлення художниці, представниці наївного напрямку у мистецтві та особливості її самобутньої творчості.

Ключові слова: *наївне малярство, етнотворчість, традиції.*

Аннотация. Ваврух Мария. Этноживопись Светланы Стародубцевой. В предложенной статье рассматриваются проблемы творчества художницы в современном обществе, творческая платформа которой базируется на богатом украинском культурном наследии. В хронологической последовательности представлены основные этапы становления художницы как личности, представительницы наивного искусства, а также особенности ее самобытного творчества.

Ключевые слова: *наивная живопись, этнотворчество, традиции.*

Annotation. Vavrukh M. Ethnopaing Svitlana Starodubtseva. In this article are violated problems of creativity of the artist as an individual in modern society, art platform of which is based on the rich Ukrainian cultural heritage. Are chronologically presented main stages of the artist, representative of the naive art direction and features of her original creation.

Key words: *naive painting, ethnocreative power, traditions.*

У світовій культурній практиці прояви наївного мистецтва мали місце у різні періоди. «Наївними» художниками називають майстрів, які працюють інстинктивно, які не пов'язані ні натхненням, ні технікою із пануючим стилем своєї епохи. Наївне мистецтво характеризується навмисним спрощенням зображальних засобів і зверненням художників до форм так званого примітивізму. В середині XIX століття під впливом романтизму виникає зацікавлення народною творчістю: гончарними, столярними, ковальськими виробами, ткацтвом, вишивкою, що часто ставало об'єктом зацікавлення таких митців. Дуже по різному у своїй мистецькій стихії вони себе проявляли. Як приклад можемо назвати французького художника-модерніста Анрі Руссо, грузина Ніко Піросманішвілі, чеха Зигмунта Губачека, українців Никифора Дровняка, Катерину Білокур, Марію Приймаченко та багатьох інших. Якщо від природи у людини закладено бажання до творчості, то навіть без можливості чи бажання отримання належної професійної освіти, вона все ж себе проявить.

Людина народжується і приходиться у світ виконати свою земну місію. Кожен проходить свій шлях самостійно: часом легко, безтурботно й щасливо, ніби граючись, а дехто несе важку ношу (свій хрест) по життю, постійно спотикаючись, падаючи, набиваючи гуді, у постійних ваганнях, вимогливо ставлячись до того, що робить. Часом людина задумується над одвічним запитанням: «Що я залишу після себе?». Є і такі, яких це питання не хвилює. Проте, коли людина своє життя пов'язує з мистецтвом, її не може не хвилювати те, про що будуть говорити її твори. Очевидно, у певний момент це усвідомила львівська художниця-самоук Світлана Стародубцева, із творчістю якої пропонуємо познайомитись у статті.

Народилася Світлана у Мелітополі, що на Запоріжжі, у степовому краї із скіфськими могилами-курганами, найвідомішою серед яких була Мелітопольська скіфська «царська» могила, розкопана 1954 року. У ній знаходилося близько чотирьох тисяч унікальних матеріалів для вивчення культури скіфів-кочовиків: золоті прикраси у вигляді бляшок із зображенням голови Афіни, Горгони, лева, дикого кабана та багато інших. Там пройшло її дитинство на юність. Але доля закинула її до Львова, де вона вперше захопилася мистецтвом, зокрема, малярством.

Вирішальним у долі Світлани стало її знайомство із професійною художницею-графіком Зоряною Гуцуляк. Їхня зустріч відбулася 1998 року у Львові. Зоряна – художниця не тільки за фахом, але й за покликанням, станом душі, і Світлана, як здібна учениця, за наполяганням Зоряни поспробувала свої сили в дуже непростій справі – малярстві олійними фарбами. Думаю, що талант від природи в неї був приспаний, його ніхто ніколи не розвивав. Це зауважила Зоряна і з перших кроків намагалася зробити все, щоби результат був позитивним.

Слід відзначити особливу толерантність Зоряни Гуцуляк як вчителя Світлани, що полягала у не нав'язуванні своєї думки та конкретного вибору мистецького напрямку. Зоряна зуміла дати потрібну

Надійшла до редакції 17.10.2011

Подих життя, 50x50, автор.техніка, 2003 р.

Дівчино мила, напій мого коня, 50x50, пол., олія, 2010 р.

Мандала-Ангел охоронець, 30x30, пол., олія, 2010 р.

поживу для роздумів, ту інформацію, яку так було необхідно Світлані почути, щоби взятися за пензель і почати малювати.

Світлана Стародубцева дуже вимоглива до себе і своєї творчості. Мистецький світ прийняв її вже доволі дорослою, сформованою особистістю, із певними усталеними поглядами та орієнтирами. На початках їй довелося не просто. Поминувши експерименти з реалістичними фігуративними та абстрактними композиціями, з різноманітними техніками та фактурами, нестандартними кольоровими вирішеннями, вона все ж знайшла себе. І сьогодні художниця дуже добре знає та усвідомлює, що вона хоче створити і чого прагне.

За короткий творчий період пошуків та експериментів у неї було чимало несподіваних артистичних знахідок, серед яких хотілося б виділити найбільш цікаві, а саме її ранні твори. Від самого початку Світлана обрала для своїх композицій формат квадратної форми, що для її «абстрактного» періоду виявився найвдалішим. Саме у рамках квадрату їй вдалося показати своє надзвичайно оптимістичне сприйняття та відношення до світу, а для цього художниця використала нефігуративні форми, гармонійно поєднані між собою (крупніші та дрібні), у насичених, яскравих та життєрадісних барвах. Її роботи цього періоду відзначаються багатством технічних та технологічних прийомів, кожен з яких вона довела до високого артистизму, використовуючи різноманітні фактури та матеріали.

Але ці ранні переспіви модернізму видалися для Світлани несерйозними, і вона поринула у стихію народного мистецтва, з його багатством технік, матеріалів, кольорів, форм, орнаментики та символіки.

Уже певний час Світлана захоплюється композиціями, збудованими під враженням від традиційного українського народного мистецтва: кераміки, писанки, вишивок українських рушників та ноші, пісні, обряду. Серед численних праць художниці можемо виділити кілька напрямків: перший становлять твори, у яких відображено багату фантазію художниці, спровоковану народною піснею, тими емоціями, які вона переживає від закладеного у пісню змісту. Художниця тут не йде спрощеним шляхом ілюстрування, а навпаки, намагається передати свої враження та емоції від слів і мелодики. Серед творів такого напрямку особливу увагу хочемо звернути на композиції «Несе Галя воду», «Родинне застілля», «Шинок», які відзначаються високою культурою заповнення площини полотна, відчуттям гармонії та ритму, вмінням поєднувати та співставляти великі маси головних об'єктів із дрібними орнаментальними елементами.

Другий напрямок – творіння, глибоко закорінені в народний обряд та історію, у яких ми зачаруємося таємницею Різдва, чудом Христового Воскресіння, святковим Купалою, де Світлана Стародубцева змушує глядача мимоволі стати співучасником дійства. Це, зокрема, такі як «На рушничку щастя», «Різдвяний вечір», «Козаки пишуть листа», де у кожній окремо взятій композиції ми бачимо співпереживання художниці і її героїв. Таким чином художниця опанувала унікальну спадщину народного мистецтва, все, що

впродовж тривалого часу апробувалось і, що архетипне в ньому.

Третьою групою мистецьких шукань Світлани Стародубцевої є твори, присвячені птахам і квітам чи деревам. Тут її фантазія не має жодних рамок, у композиціях цих творів вона себе зуміла розкрити вповні, це та тема, до якої художниця час від часу повертається і любить над нею працювати. У твори із птахами та квітами чи деревами, у їхню композицію, вона вкладає чимало символів-знаків, що мають певний ключ-розгадку, винесений у назву твору, як до прикладу: «Єдність», «Земний рай», «Гаряче признание», «Пісня кохання», «Квіти пробудження», «Яблуневий світ» та інші.

Зовсім недавно художниця розпочала у своїй творчості новий напрямок, який є втіленням її давніших захоплень, а саме захоплень орнаментальними композиціями. Споглядаючи ці дещо менші за форматом полотна (традиційно вона обирає формат 50x50 сантиметрів), глядач захоплюється її вмінню гармонійно поєднувати елементи орнаменту, кольоровому вирішенню та майстерному компонуванню їх на площині полотна, дотримуючись принципу побудови строго симетричної композиції («Мандала-Ангел охоронець», «Сонце» та інші).

Останнім відкриттям для художниці Світлани Стародубцевої стала українська ікона. Це дуже велика відповідальність, яку бере на себе митець – відважитись звернутися до сакральної тематики. Як уже було сказано вище, художниця дуже вимоглива до себе і тому така серйозна тема, до якої вона звернулася – крок виважений. Нею було вивчено чимало різноманітних джерел, як теоретичних, так і практичних, переглянуті безліч мистецьких збірок ікон у музеях та альбомах. Хочеться сподіватися, що і у даному напрямку талант художниці розкриється вповні.

Працюючи над своїми творами, незалежно від тематичної лінії, Світлана виробила власний мистецький стиль, що яскраво вирізняє її з-поміж інших художників. Її творчість є свідченням мистецтва глибоко

інтелектуального, яке народжується не тільки внаслідок сприйняття його творцем життя, але і в наслідок його осмислення, переживання, пропускання крізь призму своєї душі.

Впродовж короткого творчого періоду, який для художника-початківця є часом пошуків себе, Світлана намагається щоразу поділитися своїми здобутками з глядачем. За невеликий проміжок часу вона учасник чисельних виставок – обласних, всеукраїнських, персональних та міжнародних. Весь той позитив, що назбирається після вернісажів, і є тією енергією, що живить майбутню творчість, що дає наснагу для творення нових композицій. Світлана Стародубцева також учасник міжнародних пленерів, а саме 7-го Міжнародного пленеру у Словаччині «INSITA-2011», а також I-го Міжнародного пленеру «Виноградна лоза Болгарії -2011».

Життєрадісні картини Світлани Стародубцевої мають надзвичайно позитивне сприйняття глядачем. У наш надто вже неспокійний, а іноді навіть агресивний до людини час, такого світлого мистецтва нам бракує. Її твори можуть стати окрасою будь-якого інтер'єру, надихнути до творчості сучасного дизайнера інтер'єрів. Їх залюбки купують, дарують друзям, ними любуються власники приватних колекцій України, Італії, Швейцарії, Англії, Франції, Чехії, Польщі, Німеччини, Канади.

Бібліографія:

1. Вівчар Ганна. Гармонія творчості // Дзвін. – 2010. – №7. – С.96-101.
2. Енциклопедія українознавства / Перевидання в Україні: У 10 т. – Львів: Атлас, 1993. – Т. 4. – С.1514.
3. Історія української культури / [за заг. редакцією д-ра І. Крип'якевича]. – К.: Либідь, 1994. – 651 с., 80 іл.
4. Модернизм: Анализ и критика основных направлений [сб. ст. / под ред. В.В. Ванслова и Ю.Д. Колпинского.]. – М.: Искусство, 1980. – 312 с.
5. Паньків Марія. Космічний етновітер. // Українка в світі (квартальник світової федерації українських жіночих організацій). – 2009. – №4. – С.18-23.